

Targetowanie Dłoni za Pomocą Klikera

PODRĘCZNIK TRENINGOWY Z TECHNIKAMI KAREN PRYOR

Targetowanie (od angielskiego słowa *target* – cel), czyli uczenie zwierzęcia świadomego dotknięcia określonego obiektu konkretną częścią ciała, to jedno z najbardziej wszechstronnych zachowań w świecie szkolenia pozytywnego. Najpopularniejszą i najbardziej intuicyjną odmianą jest **hand targeting**, czyli dotknięcie nosem wewnętrznej strony dłoni przewodnika.

Opiera się ono na naturalnej ciekawości zwierząt. Zamiast fizycznie manipulować ciałem psa, kota czy konia, za pomocą targetu zapraszamy zwierzę do dobrowolnego ruchu. To idealne ćwiczenie na start przygody z markerem (klikerem), budujące u zwierzaka pewność siebie i zrozumienie, że jego zachowanie ma bezpośredni wpływ na środowisko i zdobywanie nagród.

Karen Pryor Academy (KPA)

Karen Pryor Academy for Animal Training & Behavior to jedna z najbardziej prestiżowych instytucji edukacyjnych dla trenerów zwierząt na świecie, założona przez pionierkę nowoczesnego szkolenia, biologkę Karen Pryor. KPA promuje standardy szkolenia oparte wyłącznie na nauce o uczeniu się (analizie zachowania) i wzmocnieniu pozytywnym, eliminując przymus i przemoc. Programy KPA ujednoliciły posługiwanie się markerami i spopularyzowały precyzyjne kształtowanie zachowań, pokazując, że te same uniwersalne prawa psychologii behawioralnej działają na każdy gatunek – od psa po rybę.

Zanim zaczniesz: Przygotowanie bazy

- **Zasada Klik = Nagroda:** Dźwięk klikera jest obietnicą. Każde kliknięcie *musi* zakończyć się podaniem smakołyka – nawet jeśli klikniesz przez przypadek.
- **Ładowanie klikera (warunkowanie):** Jeśli Twój podopieczny jeszcze nie zna klikera, przez 1-2 krótkie sesje po prostu klikaj i od razu podawaj pyszny, drobny smakołyk (tzw. *click and treat*). Zwierzę szybko zauważy zależność: dźwięk oznacza nadchodzące jedzenie.
- **Strefa wolna od rozproszeń:** Pracuj w cichym, znanym zwierzakowi pomieszczeniu. Przygotuj porcję małych, bardzo atrakcyjnych nagród w saszetce.

Instrukcja krok po kroku (Metoda Kształtowania i Wyłapywania)

W szkoleniu opartym na wzmocnieniu pozytywnym kluczem jest cierpliwość, precyzja oraz stopniowe podnoszenie poprzeczki. Poniższy protokół doskonale sprawdza się u psów, kotów, a przy drobnych modyfikacjach także u innych gatunków.

Krok 1 Prezentacja neutralnej dłoni

Usiądź lub kucnij przed zwierzakiem. Schowaj kliker i smakołyki za plecami lub trzymaj je w sposób neutralny. Wyciągnij wolną, **całkowicie płaską dłoń** (wewnętrzną stroną w kierunku nosa zwierzaka) na odległość zaledwie kilku centymetrów od jego pyszczka. Nie ruszaj nią, nie wypychaj jej na siłę pod nos – niech będzie statycznym celem.

Krok 2 Kliknięcie za najmniejsze zainteresowanie

Większość zwierząt naturalnie zbliży nos do nowo pojawiającego się obiektu, by go powąchać. **Kliknij dokładnie w ułamku sekundy, w którym nos dotyka Twojej skóry.** Po kliknięciu od razu wyciągnij smakołyk z drugiej ręki i podaj go zwierzakowi. Następnie schowaj dłoń-target za plecy na 2-3 sekundy.

Krok 3 Generalizacja pozycji

Ponownie wysuń płaską dłoń, ale tym razem odrobinę w prawo, w lewo, nieco wyżej lub niżej. Chodzi o to, by zwierzak zorientował się, że to nie konkretny punkt w przestrzeni przynosi nagrodę, ale sam fakt **kontaktu nos-dłoń**. Powtórz schemat: ruch zwierzęcia → dotyk → KLIK → nagroda → schowanie dłoni. Wykonaj około 10-15 udanych powtórzeń.

Krok 4 Podniesienie poprzeczki (Kryterium dystansu)

Gdy zwierzak bez wahania celuje w dłoń tuż przed sobą, wysuń ją kilkanaście centymetrów dalej, zmuszając go do zrobienia jednego lub dwóch kroków w jej kierunku. Klikaj zawsze w momencie fizycznego dotknięcia dłoni. Jeśli zwierzę rezygnuje lub patrzy zdezorientowane, oznacza to, że kryteria wzrosły zbyt szybko – wróć na chwilę do kroku bliższego.

Krok 5 Wprowadzenie komendy słownej (np. „Touch” / „Dotknij”)

Zwierzę powinno najpierw płynnie i chętnie wykonywać zachowanie na sam widok dłoni (gest jest dla niego czytelniejszym sygnałem). Dopiero gdy widzisz, że na widok wysuwanej dłoni zwierzę dynamicznie startuje do przodu, wypowiedz słowo-hasło (np. „Touch”) **dokładnie w momencie, gdy wysuwasz rękę**. Z czasem słowo zacznie zapowiadać i wywoływać to zachowanie samodzielnie.

Słynny eksperyment: Kliker i ryba w akwarium

W swojej książce „*Reaching the Animal Mind*” oraz przełomowym wideo dydaktycznym pt. „*Clicker Magic*”, Karen Pryor udowodniła, że zasady warunkowania operantowego są uniwersalne i przekraczają bariery gatunkowe, demonstrując szkolenie... ****ryby w akwarium****.

Pryor użyła małego, podwodnego wskaźnika jako targetu oraz latarki/błysku światła jako markera. Za każdym razem, gdy ryba zbliżała się lub dotykała patyczka noskiem, Karen dawała sygnał świetlny (odpowiednik kliknięcia) i natychmiast wrzucała płatek pokarmu do wody.

Wynik i wnioski: Ryba nie tylko błyskawicznie zrozumiała zasady gry i zaczęła precyzyjnie podążać za targetem, ale eksperyment ten ujawnił też emocjonalną stronę nauki. Gdy ryba wykonała zadanie, a celowo nie podano jej oczekiwanego pokarmu, zaobserwowano u niej wyraźne oznaki frustracji i gwałtowne zachowania („fainting fish”). Pokazało to światu, że ryby posiadają bogate życie reakcji afektywnych, czują ekscytację z sukcesu oraz frustrację z braku przewidywalności, a system klikera opiera się na czystej, dwustronnej komunikacji.

Targetowanie u innych gatunków zwierząt

- **Koty:** Zamiast całej dłoni, która może wydawać się kotu zbyt dominująca, lepiej zacząć od targetowania **dwóch wyciągniętych palców** lub użyć profesjonalnego wskaźnika (target stick).
- **Konie:** Z racji specyficznego ułożenia oczu (martwy punkt tuż przed pyszczkiem), dłoń prezentujemy delikatnie z boku, na wysokości chrap. Koń uczy się dotykać dłoni lub wskaźnika delikatnie chrapami, bez podgryzania.
- **Małe ssaki i ptaki (np. szczury, papugi):** Jako target idealnie sprawdza się koniec drewnianego patyczka do szaszłyków czy plastikowej łyżeczki.

Praktyczne zastosowanie targetu w życiu codziennym

Obszar zastosowania	Jak wykorzystać target dłoni w praktyce
Trening Medyczny (Cooperative Care)	Bezstresowe naprowadzanie zwierzęcia na wagę u weterynarza, wprowadzanie do transportera, ustawianie ciała do czyszczenia uszu lub kontroli łap bez użycia siły fizycznej.
Praca z psami reaktywnymi i lękliwymi	Świetny sposób na awaryjne odwrócenie uwagi od bodźca (np. innego psa na spacerze). Zwierzę skupia się na prostym zadaniu, które doskonale zna i które generuje wysoki poziom dopaminy (bezpieczna kotwica behawioralna).
Nauka zaawansowanych zachowań	Idealna baza do nauki przywołania awaryjnego (pies wraca, by dotknąć dłoni), chodzenia przy nodze (podążanie za dłonią przy udzie), zamykania szuflad czy precyzyjnych obrotów.

Wskazówka trenerska: Dbaj o czystość swoich dłoni podczas sesji. Unikaj sytuacji, w których w dłoni-targetecie trzymasz ukryty smakołyk. Dłoń ma być **zawsze pusta**. Nagroda pojawia się z drugiej ręki *dopiero po kliknięciu*. Dzięki temu zwierzę uczy się pracować dla samej idei wykonania zadania, a nie za "łapówkę".

Materiały edukacyjne przygotowane dla klientów i sympatyków **DobryPies.co.uk**. Kopiowanie i dystrybucja dozwolone z zachowaniem oznaczenia źródła.